

УДК 929
DOI: 10.46493/2663-2675.31(6).2021.43-48

Ірина Матяш*

*Інститут історії України НАН України
01001, вул. Михайла Грушевського, 4, м. Київ, Україна*

Дипломатична служба Марії Донцової: маловідомі грані відомої постаті (персональна історія до колективного портрету українських жінок-дипломаток)

Анотація. Мета статті полягає у висвітленні діяльності Марії Бачинської-Донцової на ниві дипломатичної служби під час її формування як державного інституту в найбільш наближеній до сучасної формі. Методологія дослідження спирається на принципи науковості, історизму, системності. Для виявлення і класифікації джерел застосовано методи архівної евристики та джерелознавчої критики; для дослідження діяльності М. Донцової як представниці жіноцтва в українській дипломатії – методи просопографії. Актуальність дослідження зумовлена браком наукових розвідок, присвячених ролі жіноцтва у становленні української дипломатичної служби доби Української революції 1917–1921 рр., та зокрема недостатнім висвітленням у науковій літературі діяльності М. Донцової як співробітниці українських дипломатичних установ. Наукова новизна результатів дослідження полягає в реконструкції на підставі виявлених архівних джерел діяльності М. Донцової як співробітниці української дипломатичної служби та відображення її персональної історії в колективному портреті українських жінок-дипломаток. В історію української дипломатичної служби М. Бачинська-Донцова увійшла як дружина керівника прес-бюро НДМ УНР у Швейцарії, визначного державного і політичного діяча Д. Донцова, якому допомагала в інформаційній та видавничій діяльності, перекладах, забезпеченні контактів з читачами. Своєю невтомною роботою вона продемонструвала істотну роль дружини дипломата в дипломатичній службі. Водночас вона стала однією з представниць жіноцтва в українській дипломатичній службі. Як переважна більшість жінок у складі дипмісії, вона не мала керівних повноважень, але була «універсальним урядовцем», виконуючи функції бухгалтера, перекладача, канцеляриста і урядовця для доручень. Заслужує на увагу її діяльність у сфері публічної і культурної дипломатії після завершення дипломатичної служби в складі громадських жіночих організацій щодо формування позитивного іміджу України за кордоном, донесення правди про українські проблеми, розроблення інструментарію культурної дипломатії

Ключові слова: жіноче обличчя української дипломатії, М. Донцова (Бачинська), Д. Донцов, дипломатія УНР

Вступ

Постать Марії Михайлівни Донцової-Бачинської (1891–1978) відома в Україні й далеко за її межами як громадської діячки, журналістки, поетеси, перекладачки, Голови Союзу українок (1926–1927 рр.), засновниці Союзу українок Волині (1927 р.), членкині Союзу українок Америки, редакторки жіночого журналу «Громадянка», дружини ідеолога українського інтегрального націоналізму Дмитра Донцова. Її особистість не потонула в тіні Дмитра Донцова й почала привертати увагу українських дослідників після відновлення державної незалежності України [1–5]. Однак про її діяльність на ниві української дипломатії відомо дуже мало. Архівні документи, що дають підстави для реконструкції дипломатичної діяльності М. Донцової, збереглися зокрема в фондах Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ф. 3696 «Міністерство

закордонних справ Української Народної Республіки, 1918–1924 рр.»; ф. 3849 «Донцов Дмитро Іванович (1883–1973) – громадсько-політичний діяч, публіцист, літературний критик, голова Союзу визволення України, голова Українського телеграфного агентства Української Держави»), Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (ф. 172 «Паньків Володимир Михайлович (1896–1980), український мистецтвознавець»). Деякі з цих документів опублікувала історикиня Ірина Шліхта в додатку до своєї статті про М. Донцову [2].

Архівна інформація й історіографія свідчать про те, що Марія Бачинська не мріяла ні про дипломатію, ні журналістику. Вона народилася у містечку Сможе (Сможе Долішне/Нижне) Турчанського повіту (нині с. Сможе Сколівського району Львівської області)

Стаття надійшла: 12.09.2021, Доопрацьовано: 13.10.2021, Схвалено до друку: 15.11.2021

Рекомендоване цитування:

Матяш І. Дипломатична служба Марії Донцової: маловідомі грані відомої постаті (персональна історія до колективного портрету українських жінок-дипломаток). *Зовнішні справи*. 2021. Т. 31, № 6. С. 43–48.

*Відповідальний автор

26 липня 1891 року в родині священника Михайла Сас-Бачинського, що походив з давнього шляхетського роду Драго-Сасів, та його дружини Ольги – доньки священника зі знаного роду Устияновичів. Освіту здобувала в ліцеї при Руському інституті для дівчат у Перемишлі, де навчалися переважно юні представниці відомих священницьких родин та родин світської галицької інтелігенції. Там познайомилася й подружилася Ольгою

Левицькою (майбутньою розвідницею і дипломаткою Ольгою Басараб) та долучилася до молодіжної організації «Пласт». А згодом серед її друзів-пластунів з'явився ще один представник української дипломатії – Євген Слабченко (Ежен Деслав) – організатор скаутського руху на Київщині. Після закінчення 1909 року Марія і Ольга вступили на однорічний «Abiturientenkurs» Академії торгівлі у Відні.

Рисунок 1. Портрет Марії Донцової. Худ. Юрій Магалевський

В австрійській столиці Марія Бачинська познайомилася зі студентом факультету правничих і суспільно-політичних наук Віденського університету Дмитром Донцовим [6–8]. Він після закінчення юридичного факультету Санкт-Петербурзького університету вирушив здобувати освіту в Австро-Угорській імперії, активно займався громадською діяльністю. Спільні цінності та усвідомлення необхідності боротьби за них зближало його з талановитою красунею Марією. В серпні-вересні 1910 року дівчина пройшла практику як слухачка торговельної академії в Задатковому товаристві «Народний дім» у Дрогобичі [9], а в грудні стажувалася з діловодства і бухгалтерської справи в Крайовому

кредитному союзу у Львові [10]. Після отримання посвідки про закінчення однорічного навчання Марія Бачинська повернулася до Львова і працювала там бухгалтером на Електротехнічній фабриці «Сокольницький та Вішневський» (Fabryka elektrotechniczna «Sokolnicki & Wiśniewski» we Lwowie) [11] (грудень 1910 р.–травень 1911 р.) та Крайовому союзу для збуту худоби (квітень 1911–травень 1912 р.), виконуючи свої обов'язки «з гідною точністю, солідністю і пильністю» [12]. Водночас брала участь у діяльності товариств «Просвіта», «Пласт», «Сокіл», була активною в громадському житті, в діяльності пластунів зблизилася з Оленою Степанів.

1911 року до Львова приїхав і Дмитро Донцов для продовження навчання на відділі права і політичних наук Львівського університету. 27 травня 1912 року Марія і Дмитро попри категоричну незгоду батька двіччини на їхній шлюб побралися у Львові після його передчасної смерті [13]. Відтоді як дружина політичного і громадського діяча Марія Донцова допомагала чоловікові в його справах і сама демонструвала активну громадянську позицію, вступивши до організованої Оленою Степанів жіночої чоти Українських січових стрільців-II [14]. У цей час Дмитро Донцов порвав на національному ґрунті з УСДРП і очолив створений 4 серпня 1914 року Союз визволення України, мета якого полягала в проголошенні самостійності і соборності України. Через вимушене у зв'язку з наближенням російської армії до Львова перенесення осідку СВУ до Відня він спершу виїхав до австрійської столиці, а згодом на пропозицію представників українського парламентського представництва у Відні Миколи Василька і Костя Левицького – до Берліна для організації Української інформаційної служби. Там проводив політичну роботу і керував українським пресовим бюро, видавав тижневик німецькою мовою «Korrespondenz», в якому публікував інформацію про українське суспільно-політичне життя для європейської публіки. Марія також виїхала до чоловіка в Берлін, де допомагала йому в організації роботи і перекладах, опановуючи нову сферу

діяльності й удосконалюючи знання іноземних мов. З 1916 року подружжя мешкало в Швейцарії, продовжуючи свою політичну та інформаційну діяльність (на запрошення Володимира Степанківського Дмитро Донцов видавав у Берні часопис «Korrespondenz der Nationalitäten Russlands»).

На початку 1918 року Донцови вирушили до Києва, де виборювалася їхня мрія про незалежність України. Дмитро Донцов очолив Українську Телеграфну Агенцію УНР та продовжив діяльність у цій сфері після приходу до влади гетьмана Павла Скоропадського як керівник Бюро преси при Міністерстві внутрішніх справ Української Держави. Завдання пресового органу полягали в об'єктивному висвітленні всіх найважливіших подій громадсько-політичного і соціально-економічного характеру, що відбувалися в Україні та за кордоном. Марія займалася громадською діяльністю та перекладами. У січні 1919 р. її було включено до складу Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Данії на чолі з Дмитром Левицьким, що виїжджала до Копенгагена задля досягнення визнання УНР данським урядом, поширення інформації про протистояння України більшовикам та допомоги українським біженцям і військовополоненим (рис. 2). Для цього досвід в організації товарообміну, інформаційної роботи і знання мов урядовця місії Марії Бачинської-Донцової та ще й бухгалтерії і діловодства був неоціненним.

Рисунок 2. Надзвичайна дипломатична місія УНР у Данії

Примітки: Сидять зліва направо: радник посольства Володимир Соловій, урядовець Марія Бачинська (Донцова), секретар Олександр Гладишовський, голова місії Дмитро Левицький. Стоять зліва направо: друкарка Емілія Паньків, перекладач Зоммер, аташе Володимир Паньків

Її чоловік одночасно виїздив до Парижу в складі делегації УНР-ЗУНР для участі в Мирній конференції делегацій держав-переможців у Світовій війні та їхніх

союзників. Представникам УНР, що не мали офіційного запрошення до участі в роботі конференції як представники держави-союзниці Німеччини, належало досягти

визнання державної незалежності УНР державами-учасниками міжнародного форуму або хоча б привернути увагу учасників конференції до українського питання. Відтак надзвичайно важливою була участь у складі делегації досвідченого в питаннях міжнародної інформації Дмитра Донцова [15].

Натомість у штаті НДМ УНР в Данії роль його дружини в роботі торговельного відділу місії зумовлювалася її торговельно-економічною освітою і досвідом роботи в інформаційній сфері. Фактично на неї покладалася робота з внутрішнього забезпечення функціонування дипмісії, робота перекладача та реферування зарубіжної преси. До Копенгагена посланці УНР прибули 2 березня 1919 р. Країни Скандинавії не визнали УНР де-юре, однак українська місія в Копенгагені була визнана де-факто і користувалася всіма дипломатичними привілеями. Дмитру Левицькому за підтримки данського уряду вдалося розквартирувати українських військовополонених при зразкових господарствах і молочарнях та розпочати вивчення питання про встановлення торговельних відносин. До цієї роботи долучалася урядовець місії Марія Донцова. Водночас дипломатичним місіям до США і Великої Британії, співробітники яких очікували в'їзних віз, довелося надовго затриматися в Копенгагені. 1 травня 1919 р., там відбулася нарада голів місій у Данії, Норвегії та Швейцарії, Англії та США щодо створення інформаційного бюро в Копенгагені з повноваженнями на ці країни. На важливість цього підрозділу наголошував очільник місії Дмитро Левицький у звіті до МЗС УНР: «Доперва в останніх часах ми зуміли зискати симпатії закордонної демократії, за нас почали багато писати, і видається мені, що тепер вже і в урядових колах антантських держав дозріває думка визнати нас. На всякий випадок тепер належить нашим закордонним місіям доложити найбільш праці. Рік 1919 був для нас роком підготовляючим, в році 1920 мусимо напружити вже наші сили в роботі дипломатичній» [16]. У цій сфері важливі були зусилля Марії Донцової, яка готувала матеріали для виступів голови місії в пресі. У березні 1920 р. місії УНР у Данії, Норвегії і Швеції було об'єднано в одну місію у Скандинавії за керівництва Дмитра Левицького.

Марія Донцова не продовжила роботу в складі об'єднаної місії, а вирушила до Швейцарії, де на посаду голови Прес-бюро Надзвичайної дипломатичної місії УНР отримав запрошення Дмитро Донцов. Виїхавши в складі української делегації на Паризьку мирну конференцію, він затримався в Відні аж до виходу наказу про повернення членів місії, які не доїхали до місця призначення [17]. Там отримав телеграму від Голови Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Швейцарії Євмена Лукасевича з пропозицією очолити пресове бюро очолюваної ним місії. У Берні Марія Донцова долучилася до діяльності жіночої організації, що створювалася з метою інкорпорації об'єднання українського жіноцтва в міжнародні організації. До складу заснованої в Берні Української секції жіночого інтернаціоналу для миру

і свободи як всеукраїнської організації з підпорядкованими їй філіями [18] увійшли Марія Грушевська, Валерія О'Коннор-Вілінська, Оксана Храпко-Драгоманова, Надія Суровцова та ін. Це була нова форма громадської дипломатії, через яку українське жіноцтво намагалось донести світові правду про Україну. Разом з членкинями організації «маленька шупленька білява жіночка, трохи манірна» (за визначенням Надії Суровцової) брала участь в організованих секцією заходах і конгресі Міжнародної ліги миру і свободи 1921 року у Відні [19].

1922 року Донцови повернулися до Львова. Марія допомагала чоловікові у виданні «Літературно-наукового вістника», почала публікувати свої дописи переважно на тему ролі жінки в розвитку культури на сторінках галицьких часописів «Жіночий вістник», «Жіноча доля», брала участь у роботі Українського товариства допомоги емігрантам з Великої України тощо. Розпочату в Берні і Відні участь у жіночому русі Марія перенесла на львівський ґрунт: стала членкинею Управи Союзу українок й мала представляти західноукраїнське жіноцтво на конгресі Міжнародної жіночої ліги миру і свободи в Дрездені 1923 р. Однак їй не вдалося отримати дозволу польського уряду на виїзд, бо в її виступі передбачалася обґрунтована критика польської політики щодо українців, «яка намагалася зробити життя нестерпним для молодого української інтелігенції» [20]. Її приїзд був небажаним ще й тому, що на конгресі планувався прийняти в члени Ліги польську організацію. Бухгалтером Союзу українок працювала Ольга Бесараб, яка так само, як подруга Марія, встигла набути дипломатичного досвіду і проводила підпільну діяльність. У лютому 1924 р. дівчину арештувала польська поліція за звинуваченням в участі в діяльності підпільної Української військової організації, а невдовзі після тортур інсценувала її самогубство. Марія Донцова першою повідомила подругам про смерть героїні й Союз українок розпочав акцію протесту, які підхопили інші жіночі осередки Галичини й емігрантські групи.

Поспіль з політичною роботою Марія Донцова започатковувала акції, які в сучасному світі набули значення інструменту культурної дипломатії. Так, 1931 р. в Станіславові під час Першого Жіночого Конгресу вона за підтримки кооперативу «Українське народне мистецтво» та часопису «Нова хата» започаткувала покази українських строїв і сама демонструвала народний одяг.

На той час вести видавничі справи ставало все важче, а після припинення виходу ЛНВ 1932 року – доводилося практично боротися за його відновлення. Для організації друку журналу Марії Донцовій іноді заставляла особисті речі [21]. До того, її шлюб з Дмитром Донцовим все менша виглядав щасливим. З початком Другої світової війни подружжя роз'їхалося в різні країни: Марія з братом Володимиром до Кракова, Дмитро – до Бухареста.

Подальша доля Марії Донцової була пов'язана з Прагою і Німеччиною, де вона продовжувала роботу у

жіночих організаціях, редагувала часопис «Громадянка», а від 1950 року – зі Сполученими Штатами Америки і участю в діяльності Союзу українок Америки. Вона пережила свого геніального чоловіка на 5 років і пішла в вічність у Нью-Йорку 30 грудня 1978 року.

В історію української дипломатичної служби Марія Бачинська-Донцова увійшла в кількох іпостасях. По-перше, як дружина керівника прес-бюро Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Швейцарії, визначного державного і політичного діяча Дмитра Донцова, якому допомагала в інформаційній та видавничій діяльності, перекладах, забезпеченні контактів з читачами. Своєю невтомною роботою вона продемонструвала істотну роль дружини дипломата в дипломатичній службі. По-друге, обіймаючи офіційну посаду в складі Надзвичайної дипломатичної місії УНР у Данії, М. Донцова стала однією з представниць жіноцтва в українській дипломатичній службі доби Української

революції 1917–1921 рр. Як переважна більшість жінок у складі дипмісій, вона не мала керівних повноважень, але була «універсальним урядовцем», виконуючи функції бухгалтера, перекладача, канцеляриста і урядовця для доручень. По-третє, заслуговує на увагу діяльність Марії Донцової у сфері публічної і культурної дипломатії після завершення дипломатичної служби в складі громадських жіночих організацій щодо формування позитивного іміджу України за кордоном, донесення правди про українські проблеми, розроблення інструментарію культурної дипломатії. З огляду на те, що велику частину свого життя Марія Донцова провела в еміграції, важливим завданням дослідників її біографії та ролі жіноцтва у становленні української дипломатичної служби вбачається пошук архівної інформації про неї в зарубіжних архівах. Як і вшанування її могили на далекій американській землі.

Список використаних джерел

- [1] Передерій В. Бачинська-Донцова Марія Михайлівна. *Українська журналістика в іменах: матеріали до енциклопедичного словника* / за ред. М.М. Романюка. Львів, 1996. С. 19–21.
- [2] Шліхта І.В. Штрихи до портрета Марії Донцової. *Український археографічний щорічник*. 2004. Вип. 8/9. С. 681–694.
- [3] Маркусь В. Донцова Марія. *Енциклопедія української діаспори* / Гол. ред. В. Маркусь, спів-ред. Д. Маркусь. Нью-Йорк–Чикаго, 2009. Кн. 1. С. 253.
- [4] Миронець Н. Листи Юрія Липи до Марії Донцової. *Творчість Юрія Липи в культурно-історичному контексті ХХ століття*. Одеса: Астропринт, 2000. С. 89–96.
- [5] Передерій В.А. Бачинська-Донцова Марія Михайлівна. *Енциклопедія Сучасної України* / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=41342 (дата звернення: 29.09.2021).
- [6] Сварник Г. Архів Дмитра Донцова в Національній бібліотеці у Варшаві. *Наше слово*. 1994. № 20. С. 3.
- [7] Сварник Г. Доля архіву Дмитра Донцова. *Пам'ятки України*. 1994. № 3–6. С. 122–128.
- [8] Сварник Г. Кілька документів до біографії Дмитра Донцова. *Записки НТШ*. 1995. Т. ССХХІV. С. 488–497.
- [9] ЦДАВО України. Ф. 3849. Оп.1. Спр. 9. Арк. 2.
- [10] ЦДАВО України. Ф. 3849. Оп.1. Спр. 9. Арк. 3.
- [11] ЦДАВО України. Ф. 3849. Оп.1. Спр. 9. Арк. 4.
- [12] ЦДАВО України. Ф. 3849. Оп.1. Спр. 9. Арк. 7.
- [13] ЦДАВО України. Ф. 3849. Оп.1. Спр. 9. Арк. 5.
- [14] Байдак М. Втеча і повернення: українки в лавах Січових стрільців. URL: <https://uamoderna.com/md/baidak-women-and-war> (дата звернення: 04.09.2021).
- [15] Історія української дипломатії: перші кроки на міжнародній арені (1917–1924): документи і матеріали / авт. передм., упоряд.: І.Б. Матяш та ін.; редкол.: К.І. Грищенко (голова) та ін. Київ: Видавництво гуманітарної літератури, 2010. С. 293–295.
- [16] ЦДАВО України. Ф. 3542. Оп.1. Спр. 1. Арк. 20.
- [17] Донцов Д. Рік 1918. Торонто: Накладом видавництва «Гомін України», 1954. С. 103, 109.
- [18] ЦДАВО України. Ф. 3543. Оп.1. Спр. 14. Арк. 49–49 зв.
- [19] Суровцова Н. Спогади. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 1996. С. 146.
- [20] Богачевська-Хомяк М. Білим по білому. Жінки в громадському житті України. 1884–1939. Київ: Либідь, 1995. С. 317.
- [21] Сосновський М. Дмитро Донцов – політичний портрет: з історії розвитку українського націоналізму. Нью-Йорк; Торонто: Наукове Товариство ім. Шевченка Бібліотека Українознавства, 1974. С. 181.

References

- [1] Perederiy, V. (1996). Bachynska-Dontsova Maria. In M.M. Romaniuk (Ed.), *Ukrainian journalism in names: Materials for the encyclopedic dictionary* (pp. 19-21). Lviv.
- [2] Shlikhta, I.V. (2004). Touches to the portrait of Maria Dontsova. In *Ukrainian archaeographic yearbook*, 8/9, 681-694.

- [3] Markus, V. (2009). Dontsova Maria. In *Encyclopedia of the Ukrainian Diaspora* (Book 1, p. 253). New York-Chicago.
- [4] Myronets, N. (2000). Letters of Yuri Lypa to Maria Dontsova. In *Creativity of Yuri Lypa in the cultural and historical context of the XX century* (pp. 89-96). Odesa: Astroprint.
- [5] Perederiy, V.A. (2003). Bachynska-Dontsova Maria. In *Encyclopedia of Modern Ukraine*. Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from https://esu.com.ua/search_articles.php?id=41342.
- [6] Svarnyk, H. (1994). Dmytro Dontsov's archive in the National Library in Warsaw. *Nashe Slovo*, 20, 3.
- [7] Svarnyk, H. (1994). The fate of the archive of Dmitry Dontsov. *Pamyatky Ukrayiny*, 3-6, 122-128.
- [8] Svarnyk, H. (1995). Several documents to the biography of Dmitry Dontsov. *Notes of the Shevchenko Society, CCXXIV*, 488-497.
- [9] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3849. Description 1. File 9. Sheet 2.
- [10] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3849. Description 1. File 9. Sheet 3.
- [11] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3849. Description 1. File 9. Sheet 4.
- [12] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3849. Description 1. File 9. Sheet 7.
- [13] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3849. Description 1. File 9. Sheet 5.
- [14] Baidak, M. (2016). Escape and return: Ukrainian women in the ranks of the Sich Rifleman. Retrieved from <https://uamoderna.com/md/baidak-women-and-war>.
- [15] Matyash, I.B. (2010). *History of Ukrainian diplomacy: The first steps in the international arena (1917-1924)*. Kyiv: Publishing House of Humanitarian Literature.
- [16] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3542. Description 1. File 1. Sheet 20.
- [17] Dontsov, D. (1954). *Year 1918*. Toronto: Published by Homin Ukrainy.
- [18] Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine. Fund 3542. Description 1. File 14. Sheet 49-49.
- [19] Surovtsova, N. (1996). *Memories*. Kyiv: Olena Teliha Publishing House.
- [20] Bohachevska-Khomyak, M. (1995). *White on white. Women in the public life of Ukraine. 1884-1939*. Kyiv: Lybid.
- [21] Sosnovskiy, M. (1974). *Dmytro Dontsov – political portrait: From the history of Ukrainian nationalism*. New York-Toronto: Scientific Society named after Shevchenko Library of Ukrainian Studies.

Iryna Matiash

*Institute of History of Ukraine of the National Academy of Sciences of Ukraine
01001, 4 Mykhailo Hrushevskiyi Str., Kyiv, Ukraine*

Diplomatic Service of Maria Dontsova: Little-Known Facets of a Famous Figure (Personal Story to the Collective Portrait of Ukrainian Women Diplomats)

Abstract. The purpose of the article is to highlight the activities of Maria Bachynska-Dontsova in the field of diplomatic service during its formation as a state institution in the closest to modern form. The research methodology is based on the principles of scientificity, historicism, and systematicity. To identify and classify sources, the methods of archival heuristics and source study criticism were used; to study the activities of M. Dontsova as a representative of women in Ukrainian diplomacy, methods of prosopography were used. The relevance of the study stems from the lack of scientific research on the role of women in the formation of the Ukrainian diplomatic service during the Ukrainian Revolution of 1917-1921, and in particular the lack of coverage in the scientific literature of M. Dontsova's activity as a member of Ukrainian diplomatic missions. The scientific novelty of the research results lies in the reconstruction based on the identified archival sources of M. Dontsova's activity as an employee of the Ukrainian diplomatic service and the reflection of her personal history in the collective portrait of Ukrainian female diplomats. M. Bachynska-Dontsova went down into the history of the Ukrainian diplomatic service as the wife of the head of the press bureau of the EDM UPR in Switzerland, prominent statesman and politician D. Dontsov, whom she helped with information and publishing activities, translations, and maintaining contacts with readers. Through her tireless work, she had demonstrated the essential role of a diplomat's wife in the diplomatic service. At the same time, she became one of the representatives of women in the Ukrainian diplomatic service. Like the vast majority of women in diplomatic missions, she did not have leadership authority but was a "universal government official" as an accountant, translator, clerk, and government commissioner. Noteworthy is her activity in the field of public and cultural diplomacy after completing diplomatic service in women's NGOs to form a positive image of Ukraine abroad, to tell the truth about Ukrainian problems, to develop tools for cultural diplomacy

Keywords: female face of Ukrainian diplomacy, M. Dontsova (Bachynska), D. Dontsov, diplomacy of the UPR